

80. Ismeretlen személy levele Takács Lajoshoz, az Államtanács tagjához, a helyi magyar nyelvű oktatás problémájáról. Margitta, 1964. január 17.

Kedves Takács elvtárs!

Egy régi harcostársától megtudtam a címét és bátorkodom értesíteni bizonyos visszaélésekről a nemzetiségek jogaival kapcsolatban Margittán. Úgy gondolom, hogy az Államtanács tagjai nem értesültek arról, ami itt folyik. Messze vagyunk a fővárostól, s a panasz talán nehezen jut el odáig.

Nálunk is van egy középiskola melybe vagy 1.500 gyermek jár. Ezek közül 70 százalék legalább magyar anyanyelvű. Mi tudjuk, hogy a minisztérium erre az évre 2 román és 2 magyar osztályt hagyott jóvá a nyolcadikba, mégis úgy történt, hogy 3 román és 1 magyar osztályt csináltak az igazgatók.

Önkényesen átírtak sok tanulót a román tagozatba. A magyar gyermekek doszárját a szülők akarata ellenére átrakták a románba, csak az utolsó napon vették el a falusi gyerekek doszárjait. Azért hogy Váradra jelenthessék, hogy nem volt jelentkező. Így Várad jóvá hagyta egy osztály átcsatolását, mert félrevezették. Így is volt júniusban vagy 85 jelentkező a 28 helyre, mert akkor annyit vettek fel míg a román osztályokba a 3 osztályba nem volt annyi hogy a helyeket betöltse.

Most még súlyosabb dolgok mennek végbe. A téli vakációba áthalásztak vagy 5-6 jó tanulót a VII. osztályokból. A tanárok eljártak házakhoz felvilágosító munkát végezni. Tavaly csak Margittán végzett 80 tanuló a hetedikben, amiből már 2 nyolcadik osztály lehetett volna hát még a falukból bejött sok gyermek milyen búsan ment haza, mert nem vették fel őket. Mi most tanácstalanul állunk, nem tudjuk mit tenni, ha ezt nem állítják meg. Szabad ezt megengedni, mikor pártunk biztosítja a jogegyenlőséget nekünk is? Mi az üzembe politikai körbe járunk s a múltkor éppen a nemzetiségek jogairól volt szó ami elméletben szép de minálunk nem így csinálják. Voltam egyszer szülői értekezleten az iskolában s nem láttam sehol egy szó magyar feliratot sem. Egyik tanító mondta, hogy gyűlésen mondta az igazgató, nem kell felírni két nyelven semmit.

Kéci favágóktól hallottam hogy ott még csúnyább dolgok voltak. Megszűnt a magyar osztály pedig a falu 70 százalékban ma is magyar anyanyelvű.

Ha valóban demokrácia van ezt nem szabad megengedni. Mi nagyon szeretjük az országunkat főleg, mert nekünk is jogokat adott de a helyi vezetők átalhágják a felettes szervek rendeleteit. Ezeket beszélgetjük mi a gép mellett a kollektívesek a tanyán, s a favágók az erdön. Evvel mi nem akarunk sovinizmust csinálni de ha a pártunk megengedi hogy gyermekeink anyanyelvükön tanuljanak, akkor a helyi vezetők mért szabotálják el töllünk?

Az iskolában van vagy 200 magyar pionír is mégse szólnak a pionírgyűlésen egy szót se magyarul úgy mondja a fiam is pedig a kicsi iskolás még nem tud úgy románul hogy hozzá tudjon szólni a gyűlésen.

Mi szülők fel vagyunk háborodva ezekért, mert az igazgatók megindították a magyar tagozat ellen a harcot. Ők éppen azt csinálnak, amit akarnak az iskolában. Teccik tudni miért van ez így szabadon hagyva? Mert a rajontul 2 párttitkár s a néptanácsul az alelnök és az elnök magántanulók, mind a középiskolában vizsgáznak, hogy jól vizsgáztassák őket az igazgatók rájuk hagynak mindent. Így kéz kezét mos, ahogy szokták mondani.

Biztosan a tűzifát is ők lophatták el az iskolától, mert gyermekeink reszketnek az iskolában szimpla ablakok mellett mert nem törődnek semmivel csak a zsebükkel.

Hiába jelentjük nem csinálnak semmit. Az elmúlt év végén komoly lopások voltak az iskolába de csak az adminisztrátort zárták el pedig az igazgatók többet loptak, az egyiknek 30 ezer lei van a csekkben, így beszélnek az egész városban. Volt egy Szikszai nevezetű ács, ilyen famunkás az internátusban az tudja a dolgaikat jól. Az adminisztrátor csinált magának 7 osztályról bizonyítványt, elzárták 8 hónapra. Nyílt tárgyalás volt én is voltam ott, vártuk hogy leleplezik a tolvajt, a bandát de a gazdasági ügyeket meg sem említették.

Nem leplezték le őket, pedig konkrétan tudjuk, hogy loptak. Eltűnt 2 hízó az internátusból, megdöglöttek azt mondták, pedig az igazgatók ették meg. Aláírták az állatorvossal a jegyzőkönyvet, hogy elpusztult, az Adas-szal¹ megfizették a kárt. Így kétszeresen lopták meg az államunkat. Ez csak egy példa az ők erkölcsi életükről, ezt beszéli a bankigazgató, s a disznólopást pontosan a törvényszék elnöke, Vârva mesélte el, nem lehet leleplezni őket, mert fenntartott emberek ezek. A milícia is nyomozta a dolgaikat, volt revízió Váradról de azokat is félre vezették. A párttitkárok úgy vizsgálznak, hogy vizsga előtt este felhívják a tanárokat a párthoz, hogy mondják meg mit írnak dolgozatnak.

Ha lejönnének Bukarestből még súlyosabb dolgokat is találnának.

Ezeket a piszkos dolgokat az egész város beszéli, a szülők, a tanítók mind.

Most befejezem soraimat és kérem ne tessék haragudni, hogy ilyesmivel zavartam, de bánt, hogy a munkások izzadását ilyen erkölcsös igazgatók emésztk fel.

*Teljes tisztelettel
egy munkás.²*

Erdélyi Múzeum-Egyesület Levéltára, Nagy György-hagyaték, Takács Lajos-archívum, oktatásügyi kérdések csomó, sz. n. kézirat.

¹ ADAS – Állami Biztosító.

² A névtelen levélíró ügyében Takács 1964. február 14-én levelet írt a Nagyvárad Tartomány RMP VB első titkárának, és kérte, hogy informálódjanak az ügyben, és az eredményről tájékoztassák őt.